

Мики штрата за Мула-лом НА УЛАЗУ У ПТИЧЈУ ШУМУ 26

НЕ БРИНИ! ЈА ЗНАМ ЈЕДНУ БЕЗОПАСНУ СТАЗУ КРОЗ УРАНИЈУМСКУ ДОЛИНУ! МАЈКО... КЛУЧАЛА ВОДА... ЦВЕРЕ КИЈАВАЦ... УРАНИЈУМСКА ДОЛИНА... ВАША ЗЕМЉА ЈЕ ДОБРО ЗАШТИЂЕНА!

ТАЧНО... ОВЕ ТО НАМ ЈЕ ПОТРЕБНО ДА БИСМО ЗАШТИТИЛИ ОСТРВО МУЛА-ЛУ ОДОНИХ КОЈИ ТРАЖЕ ЦРНЕ БИСЕРЕ! ШТА... ЦРНЕ БИСЕРЕ?

ДА... И ВИ ИХ ТРАЖИТЕ... ЗАР НЕ? ДА! ПРИЗНАЈЕМ! ДОШАО САМ ДА ТРАЖИМ ЦРНЕ БИСЕРЕ!

АКО ВАМ ЈЕ БАШ СТАЛО ДО ЦРНИХ, ЈА ЋУ ВАС ОДВЕСТИ ПРЕКО ОСТРВА... НА БИСЕРНУ ОБАЛУ! ПА ГИ-ТУ! ТО ЈЕ СИЛНО!

ЈОТ! ОЗРБЕРП ЕТИЗОВ! ШТА ЈЕ САД! ТРУУУ

ЖАО МИ ЈЕ ЗБОГ ЗАДРЖАВАЊА... АЛИ МОЈИ САОБРАЋАЈНИ ЗАКОНИ ВЕОМА СУ СТРОГИ! ОВИБА МИ СЕ ЗЕМЉА У КОЈОЈ И КРАЈ МОРА ДА СЛУША САОБРАЋАЈЦЕ...

...И ПЛАЊА КАЗНУ КАД ВОЗИ НЕПРОПИСНОМ БРЗИНОМ! ПА, АКО ВАМ СЕ ТОЛИКО СВИЂА, ОКАНИТЕ СЕ ЦРНИХ БИСЕРА И ЖИВИТЕ ОВДЕ С НАМА!

ЖАО МИ ЈЕ... АЛИ ЈА САМ ДОШАО ПО ЦРНЕ БИСЕРЕ... ЈА НЕ РАДО ОДУСТАЈЕМ... У РЕДУ... АЛИ БОЉЕ БИ БИЛО ДА ПОВЕДЕТЕ ПУТИ-ПУ!

ПУТИ-ПУ? ОНА ЗНА ГДЕ СУ ЦРНИ БИСЕРИ!

ДОБРО! ХВАЛА ШТО СТЕ МИ ПОЗАЈМИЛИ ПУТИ-ПУ! ОНА ЋЕ ВАС ОДВЕСТИ ДО ЦРНИХ БИСЕРА... АКО МОЖЕ!

ВИ МОРАТЕ ДА СЕ ВРАТИТЕ? МИ ДОМОРОЦИ НЕ СМЕМО ДА ЈЕ... ОВО ЈЕ ПОЧЕТАК ПТИЧЈЕ ШУМЕ!

ПТИЧЈЕ ШУМЕ?

На граници Француске и Шпаније, тамо где се масиви Пиринеја спуштају до плаветнила Бискајског Залива, живе Баски. Они су надалеко познати по својим плитким, широким капама без обода — берена, по својим лаким шипелама од јаког платна — еспадрилама, а нешто мање познати су и по свом добром ликеру „Изара“. Па ипак, свет не зна много о њима, нако је то један занимљив и помало необичан народ.

Баскиска земља захвата две државе: крајњи југозапад Француске и северозапад Шпаније, где се набирају таласести брежуљци и шире зелене долине по којима су разбачена многобројна насеља. Све су куће окречене белом бојом и прекривене црвеним цреповима, што оставља необично пријатан утисак. На том простору живи непун милион Баска, од којих једна трећина у Француској.

Порекло Баска претставља за науку велику загонетку. По једној теорији, која у новије време има све већи број присталица, Баски би могли бити једини живи потомци становника Европе из њеног Каменог доба. Ова теорија заснива се на неким речима њихова је аика, који они зову ескура, а које се односе на прављење каменог оруђа. Други доказ са стоји се у великој сличности добања савременог Баска с највећим остацима добања људи Каменог доба. Најзад, испитивањем крвних група утврђено је да Баски потичу од веома старог европског стабла.

Њихов језик, ескура, спада међу најнеобичније језике у свету. Он има осам наречја,

која су толико различита да се људи не могу споразумети ако не говоре баш тим дијалектом. Чак и људи из два суседна града не разумеју се међу собом. Сем тога, нико не изражава мисли на тако необичан начин као Баски. На пример, реченица „овај бере дам овом човеку“, на баскиском ће се, отприлике, рећи на следећи начин: „бере овај човеку овом у циљу давања ја то чиним“.

Због тога, странцу је немогућно да научи ескура-језик. Јер, ако неко и успе да савлада једно од осам његових наречја, он ипак није у стању да научи баскиски. Колико је о-

вај говор тежак за туђинца казује се и у једној баскиској народној приповеци. Једнога дана, каже та прича, сиђе на земљу ђаво и дође у Ескуал-Херију (земља Баска) да научи њихов језик, како би могао да куша људе. Ту је он дуго живео и учио, али после седам година узалудна труда ђаво би приморан да је напусти. Он побеже преко Моста св. Духа, но како га беше обузео велики страх, налете на оградлу моста и тако снажно лупи главом да паде у несвест, изговарајући притом речи „баи“ и „ез“ — што значи „да“ и „не“, две једине баскиске речи које је успео да научи за седам година бављења у тој земљи.

Високе планине Баскије покривене су шумом, а на обрадивој земљи успевају кукуруз, пшеница, винова лоза, воће и поврће. Кише су честе и обилне, клима је блага и веома повољна за пољопривреду. Зем-

ља је прилично богата у рудама, нарочито у гвожђу, услед чега се често налази на металнокрестењасту боју тла. У плавом Бискајском Заливу сусрећу се многи рибарски чамци Баска. Некад, док је о-вирим водама крстарила једна врста китова, Баски су били познати китоловци. Али, та врста привреде нишчезла је пре-равно два stoleћа. Сада су сардине и туне главни предмет њиховог риболова, од кога у-главном живи скромно приморско становништво овог краја. Упркос доста великом годишњем прираштају, баскиско се становништво не повећава. Земље нема довољно, приходи-

дина провео сам чувајући једно велико стадо. За то време нисам попушио ниједну цигарету, нити попио један једини гутљај вина. Кад сам од уштеђевине купио земљу и нешто оваца, провео сам и других де-сет година у штедњи. Најзад сам све продао и дошао у своју земљу да се тамо оженим и настаним“.

Иако су вајкадашњи поданици Француске или Шпаније, Баски своју земљу називају Ескуал-Херија, а себе Ескуалдунцима. Поред говора, задржали су и многе прастаре обичаје. После доношења Наполеоновог закона, они који живе у Француској управљају се према савременим правним прописима, док Баски у Шпанији још признају многе прописе свог обичајног права. Они на пример, ни данас не деле имање после смрти главе породице, тако да све остаје нетакнуто, јер је такво било наследно право и пре много и много векова, а оно се мора поштовати.

Баски су врло поносни, го-стопримљиви, али и јако конзервативан народ, што још и појачава католичка црква. Поред патријархалног живота, Баски су сачували и велики број предрасуда. Тако, мисле они, ко у понедељак види не-ку жену да стоји под својим прозором, тај ће целе недеље бити несрећан. Или, ко чује прво кукавичино кукање, обо-гатиће се, само ако том прили-ком има при себи новца итд.

На тргу у Гетарији налази се велики камени споменик једном човеку на кога су Баски врло поносни. Тај споменик је подигао Баску Хуану Себастијану дел Кану, првом поморском капетану који је опловио око земље. Дел Кано је био један од заповедника у Магелановој флоти. Кад је Магелан погинуо на Филипинима, 1521 године, Хуан Себастијан дел Кано је следеће годи-не довршио пловидбу око света.

Историја Баска није нарочи-то богата, али они се њоме поносе. Поносни су и на своје старе обичаје, на народне иг-ре и песме, ношњу итд. Нај-зад, они са задовољством го-воре и о својим, уствари не-много значајним, производима — еспадрилама и берена, али који су им пренели име ши-ром света.

„ОРО СОКОЛОВО“

Неки орнитолог и-спричао је следе-ћи догађај. Једног јутра шетао је, с догледом на пр-сима, обалом језе-ра. Забавивши главу, угледао је изнад себе орла како кружи у висини, вребајући плен. На-једном, орао је заронио кроз ваздух и јако се удаљио од научника. Човек га је пажљиво пратио кроз догађај. Кад је сти-гао до површине воде, орао је зграбио рибу, коју је још с ви-сине угледао, и виноу се у не-бо. У тренутку хватања птица је била толико удаљена од ор-нитолога да је овај једва ви-део рибу у њеним канџама иако је имао доглед пред о-чима. Пажљивом проценом, чо-век је дошао до закључка да удаљеност између места на ко-ме је орао кружио и места где је рибу уловио мора да из-носи преко четири километра.

Како је орао могао да угле-да своју жртву с толике уда-љености? Јер, ако се човек на-лази на висини, где увек има ја-чег или слабијег ветра, стру-јање ваздуха сметаће његовом оку, услед чега ће и слабије видети. А птицама као да ве-тар уопште не смета! То је за-то што птичје очи имају тре-ћини очни капак, уствари провид-ну мембрану која делује као штит против ветра, па је то је-дан од разлога што птице до-бро виде.

Узмимо други случај. Кад човек рони кроз воду отворе-них очију, он не опажа праву слику предмета и не процењу-је како треба удаљеност изме-ђе њих. Међутим, постоје из-весне птице које плен у води вребају из ваздуха, а кад заро-не, углавном га хватају без по-муке. Како је могућно да пти-ца добро види и у ваздуху и у води? И на ово питање од-говор је једноставан. Очна со-чива птица нарочито су удеше-на. Испуњена су са спољној страни, али тако да се птице-њима могу користити на један специјалан начин. Док чучи на-грани чекајући жртву, она уни-ре поглед кроз доњи део свог очног сочива. Чим зарони, у-пире поглед кроз средину. Пти-ца се, дакле, служи својим со-чивом као они људи који има-ју бифокалне наочари. Један

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

Одговора није било. Поно-вио сам питање и дуго чекао. Али, шума је била тиха и не-ма. Осетно сам нешто што би се могло назвати тужном ра-дошћу што су последње речи изговорене Циновим гласом заиста биле његове. Иако сам знао да ништа нећу видети, обазрех се неколико пута око себе, надуже задржавајући поглед на месту одакле је не-давно додасио глас последњег од тројице Марсовца, чије се тело, ако је уопште имао не-што што би се могло назвати тим именом, разложило и не-стало, не остављајући никак-ва трага о посети тих чудних бића с друге планете.

Све док нисам сео у кола и скамењен од очајања пошао натраг према малом граду, та мисао ми није дошла на ум. Тада сам се пренуо из обамр-лости, мада ме туга није напу-штала. „Има и других“, казао је он. „Још пионира има Марс“.

Кад сам стигао у хотел, на-редник Цефриз обасуо ме је питањима. Експлозија динами-та, рекао ми је, чуда се кило-метрима унаоколо и чим сване поћи ће једна група његових људи да извиди шта се то до-годило. Моје одело било је ис-цепано, а руке и лице израна-вљени и крвави. Рекао сам му да сам имао малу аутомобил-ску несрећу и да сам се озле-дио док сам, лежећи под коли-ма, поправљао квар. Знао да ми није поверовао, али ме ни-шта више није питао. Профе-сор Уорт, рекао ми је, отпуто-вао је тога поподнева. Уморно

сам се попео у своју собу и почео да ти пишем, да би бар неко знао шта се догодило.

Скоро ће зора. У долини ку-куриче неки петао. Месец по-лако бледи и ускоро ће се по-вући пред сунцем. Мој план је готов. Ова ноћна тишина много ми је помогла. Помогао ми је и то што сам ти писао, што сам се притом још једном осврнуо на цело догађај, од његовог почетка у аутобусу па до сада.

Остало ми је само једно да урадим. Ваздушни брод Мар-совца лежи у шуми, неште-ћена, спреман да на један до-дир полети у васнону. Још пре зоре вратићу се у шуму. Прво ћу сахранити Цима. А тада ћу узлетети бродом и послаћу сиг-нал. Зелени сигнал! Сигнал не-успеха. Сигнал да на Земљи нема места за Марсовце...“

Ово је крај рукописа који ми је послао мој пријатељ Ро-џер Девис. О последњим дога-ђајима о којима ми је писао, писале су и све новине. И ја, ево, прилажем уз његов руко-пис исечке из разних листова. Ово је исечак из листа „Хеј-менс Корнерс фри Прес“, из броја од 27 августа 1938 го-дине.

„Тајанствена експлозија уз-будила је читаву околину. На месту догађаја нађен је свеж гроб. Полиција трага за Роџером Девисом.“

Јуче увече, одмах после де-вет часова, на северној обали језера Таванда, у шуми која је власништво Еми Кертил, до-годила се страховита експлози-ја која се чула километрима

унаоколо. Јутрос је једна па-трола коју је предводио наред-ник Цефриз истражила читаву околину и утврдила тачно ме-сто експлозије. Више од стоти-ну стабала ишчупано је из зе-мље. Занимљиво је да се сва ишчупана стабла налазе у јед-ној линији, заправо на једном широком појасу, па овако по-

вађена личе на циновски от-кос. По мишљењу наредника Цефриза, мадо је вероватно да је њихов пад изазвала експло-зија. Трава на шумској чисти-ни сва је спржена, мада се не-виде трагови неког већег по-жара.

Да би загонетка била још не-јаснија, на месту несреће на-ђена је свеже ископана хум-ка. У њој је нађено тело јед-ног човека за кога се верује

да је Цим Хендрикс, студент. Тога човека видео је у граду Том Елери, који му је дао под заштитом своја кола. Елеријева ко-ла нађена су на путу, недале-ко од места где се догодила експлозија. Госпођа Стивенс, која живи у близини тог ме-ста, тврди да је такође виде-ла тог човека и да му је дан уочи несреће продала неке њаморнице. Међутим њеној причи не поклања се пуна ве-ра, јер је познато да је она пре две године тврдила да је у провалници кога је видела да искаче кроз прозор на ку-ћи једне њене сусетке, богате фармерке, препознала гувер-неровог сина, што није било тачно.

Исечак из „Нју Хевен Кури-јера“, од 30 августа 1938 го-дине: „Јуче је наредник Хери Це-фриз, из Хејмен Корнера, био у посети код професора Хери-сона Уорта, да би од њега до-био обавештење о двојици ње-гових бивших ученика, глав-ним личностима драме која се одиграла на његовом подруч-ју. Чудним неким случајем професор Уорт био је истовре-мено кад и Роџер Девис, човек осумњичен за убиство, у ис-тотом хотелу. Утврђен је иден-титет убијенога. То је Цим Ц. Хендрикс, пријатељ човека ко-ји га је отерао у смрт.“

После посете професору Уорту, наредник Цефриз дао је следећу изјаву: „Верујем да су Девис и Хендрикс дошли у Хејмен Корнер знајући да се и професор Уорт налази ту. Разлог њиховог доласка може мо само да нагађамо. Кад Де-вису није успело да професо-ра Уорта заинтересује и при-добие за оно што му је изло-жио (шта је то било није нам познато), један Девисов при-јатељ довео га је кола с динами-том. Тада се Девис вратио у шуму и убио Хендрикса. Про-фесор Уорт одбио је да ма-шта каже о разговору који је имао с Девисом, изјављујући да је био строго приватног ка-рактера. О томе из ког је раз-лога убиство извршено, могло би се само нагађати. Једино што смо дознали јесте то да су се Девис и Хендрикс, мада нераздвојни другови, често препирали и да су понекад њи-

ме ништа није рекао, дознали смо да се у његовој гаражи налази један велики, плави ау-томобил. Тај аутомобил дове-зао је јуче неки непознат чо-век. Претпоставља се да је тим колима доведен динамит.

Чули смо такође да је под Це-фризовим кровом провео ноћ и један наш познати научник, али његово име нисмо успели да дознамо.“

Исечак из „Нју Хевен Кури-јера“, од 30 августа 1938 го-дине: „Јуче је наредник Хери Це-фриз, из Хејмен Корнера, био у посети код професора Хери-сона Уорта, да би од њега до-био обавештење о двојици ње-гових бивших ученика, глав-ним личностима драме која се одиграла на његовом подруч-ју. Чудним неким случајем професор Уорт био је истовре-мено кад и Роџер Девис, човек осумњичен за убиство, у ис-тотом хотелу. Утврђен је иден-титет убијенога. То је Цим Ц. Хендрикс, пријатељ човека ко-ји га је отерао у смрт.“

После посете професору Уорту, наредник Цефриз дао је следећу изјаву: „Верујем да су Девис и Хендрикс дошли у Хејмен Корнер знајући да се и професор Уорт налази ту. Разлог њиховог доласка може мо само да нагађамо. Кад Де-вису није успело да професо-ра Уорта заинтересује и при-добие за оно што му је изло-жио (шта је то било није нам познато), један Девисов при-јатељ довео га је кола с динами-том. Тада се Девис вратио у шуму и убио Хендрикса. Про-фесор Уорт одбио је да ма-шта каже о разговору који је имао с Девисом, изјављујући да је био строго приватног ка-рактера. О томе из ког је раз-лога убиство извршено, могло би се само нагађати. Једино што смо дознали јесте то да су се Девис и Хендрикс, мада нераздвојни другови, често препирали и да су понекад њи-

кове препирке трајале по чита-ву ноћ. За Роџером Девисом се трага и ми смо уверени да ће он ускоро бити предат у руке правде.“

Прилажем и чланак из „Нју-јорк Тајмса“ од 28 августа 1938 године, мада на први по-глед он нема везе с догађајем на обали језера Таванда:

„Астрономи из многих обла-сти наше државе јављају да су јуче, рано изјутра, приме-тили неку чудну светлост. Све-тлост је, како они верују, би-ла удаљена од Земље више милиона километара. Није мо-гло бити утврђено од чега она потиче. Мишљење неких да је то била комета не може се примити, јер је светлост тра-јала сувише дуго и зрачила је, досад у васнони непримеће-ним, тамнозеленим сјајем. Ову необичну васнонску појаву а-строноми су посматрали пуних један час.“

Ето, то је све. Ништа нисам изменио у Роџеровом рукопи-су. Желим да додам само јед-но. Његов рукопис лежао је у мом поштанском сандучету ви-ше месеци и чекао на мој по-вратак из Европе. За читаво то време ниједан знак, никак-ва вест није стигла од Роџера. Ништа се о њему није сазна-ло, као да је нишчезао с лица Земље.

И ја се сад питам: Где је мој пријатељ Роџер Девис?

(К р а ј)
Од идућег броја „Поли-тикин забавник“ почиње да доноси у наставцима узбудљиви роман Е. КОРМА
Јунаци са „Албатроса“

Атлантска судбина Ла Перуза

Поводом двестагодишњице рођења морепловца Ла Перуза, у Француској је издата марка на којој се може прочитати: Ванироко 1788. То име потсећа на јану од најпотреснијих трагедија у историји морепловства.

Ла Перуз је 1 августа 1785 године напустио Брест са две фрегате: "Бусол" и "Астролаб". Са собом је водио групу познатих научника — астронома, геолога и ботаничара — који су имали да изврше важна испитивања на неким острвима у Тихом Океану. Експедиција је прошла поред обала Америке, обишла рт Хорн и посетила Ускршња Острва, Формозу, Кореју, Камчатку, острва Самоа и са обала источне Аустралије јавила се министру поморства, означујући пут којим ће даље

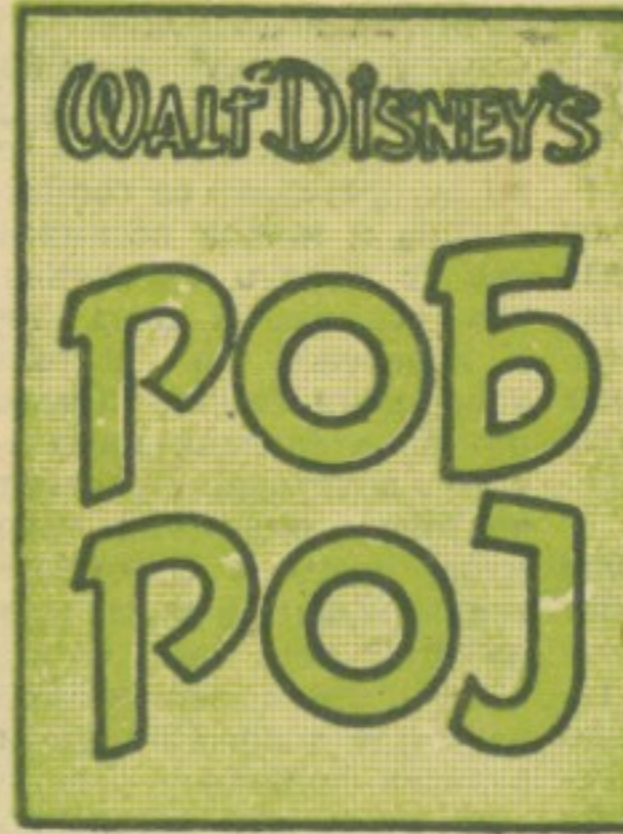

внш. Фебруара 1788 напустила је Ботани Беј, местанце у чијој се близини сада налази лука Сиднеј, али никад није стигла на Француско Острво (данас познато као Морисово Острво), које је био следећи њен циљ. Француска револуција, која је убрзо избила, одвратила је пажњу Француза од експедиције и тек касније, 1791, почела су трагања. Морепловац д'Антркасто узалуд је са две фрегате претражио западни Пацифик. Ла Перуза и његове другове није успео да нађе.

На траг Ла Перуза први је наишао енглески морепловац Питер Дилон. Године 1826, пролазећи поред острва Фици, он је од једног урођеника купио држак некаквог мача, који је очигледно био израђен у Европи. Одмах је посумњао да је мач могао припадати Ла Перузу. Испитујући урођенике, Дилон је сазнао да овај држак, као и многи други предмети, потиче са острва Ванироко из групе Нових Хебрида. Настављајући истраживања, Дилон је успео да сазна шта је задесио Ла Перуза и његову експедицију. За време једне велике буре, једна од фрегата разбила се о стене, а преживеле су поубијали урођеници. Друга се насукала на пешчану обалу и бродоломнике је тамошње становништво лепо примило. Они су неко време живели на острву, а тада су неки отпловили на броду направљеном од остатака великог брода. Отада се ни о једнима ни о другима ништа више није чуло.

Дилон је пажљиво претражио острво и утврдио тачно место бродолома. На обали је нашао многе предмете који су припадали бродоломницима, док је друге откупио од урођеника, између осталог и четири мала топа. Све ове ствари налазе се данас у музеју. Међутим, ниједног од Француза није нашао, нити је могао ма шта да сазна о њиховој трагичној судбини.

Године 1828 француски морепловац Димон д'Ирвил поново је претражио место бродолома и открио још много предмета са настрадалих фрегата (топ, сидро итд.). Он је подигао на острву и мали споменик посвећен несрећном Ла Перузу и његовим сапутницима.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ТИПОВИ КУЋА

Путујући кроз нашу земљу, наићи ћемо на разне типове кућа. Друкчије су оне које су подигнуте у планинама, а друкчије оне у долинама, па чак у свим крајевима нису исте ни све планинске или долињске куће. Затим се разликују оне у приморским, од оних у равничарским крајевима.

Кућа је углавном у складу са саставом, изгледом и биљним светом предега у коме је саграђена. Облик је добила по средствима за изградњу, затим по занимању становништва, а тај облик зависи и од културног и економског напретка, на века људи, традиције, климе итд.

Под утицајем тих и других чинилаца, облик куће се стално мењао и ишао упоредо са развјетком живота.

Куће у приморским крајевима грађене су од камена, кров им није висок, немају много просторија (обично кујну и

једну или две собе), око њих се налази двориште и мали врт ограђен каменним зидом, што није увек случај, јер све зависи од простора. По својој грађи сличне су куће у Далмацији, у западној Херцеговини, у долини Неретве и на Црногорском Приморју. Старији облик тих кућа имао је обично једно одељење. Оне су зидане од камена, покриване сламом или каменним плочама, али су се касније правиле боље и лепше. У једном делу Посавине, у крају око Сиска, нарочито у селима поред Саве, куће су се правиле од брвана, док им је доњи део подзиђиван. Те дрвене куће звале су се брвнаре. Динарска брвнара грађена је и у планинским деловима Србије, затим у крају од јужне Мораве на запад, у источној Босни, Санџаку, једном делу Црне Горе итд.

У ранија времена куће у градовима нису се много разликовале од сељачких кућа које су се налазиле у околини, пошто

су се и варошани, поред заната или неког другог по-

сла, бавили у исто време и земљорадњом. Те куће из околине вароши брзо су мењале свој облик и прилагођавале се приликама у вароши, подлегале њиховом утицају, а и оне су, са своје стране, утицале на промену облика сеоских кућа даље у унутрашњости. У нашим градовима на југу има до

ста кућа турско-источњачког типа, у Далмацији се осећа утицај Запада, а на северу средњоевропски утицај.

На слици коју овде доносимо виде се неки типови кућа: у првом реду су типови моравске и личке куће, у другом алпске и црногорске, а у трећем вардарске и источњачке у босанским варошима.

Разуме се, данас се у неким крајевима не може говорити о типу кућа, јер се он стално мења, тако да у том погледу понегде имамо право шаренило, од најпримитивнијих облика кућа у забаченим крајевима, до модерних.

Колико је тежак

кубни метар пшенице?

Ако у сандук који је дуг један метар, широк један метар и дубок један метар — а то је сандук запремине од једног кубног метра — успемо до врха пшеницу, она ће имати тежину од 700 до 800 килограма. Сад да видимо колико ће бити тежке друге ствари. Према мерењима, кубни метар ражи тежак је 660 до 780 килограма; јечма — 580 до 640; зоби — 400 до 500; проса — 590 до 610; пасуља — 840 до 880; соје — 710 до 790; сочива — 780 до 820; кукуруза — 700 до 800; кромпира — 625 до 725; ливадске траве — 325 до 345; коношњине стабљике

— 90 до 120; очишћеног пшенича — 780 до 800; ораха — 650 до 675; кестења — 770 до 800; свежих масла — 400 до 420.

ШТА ЗНАЧИ ИМПРИМАТУР?

Имприматур је латинска реч и значи: нека се штампа, или — може се штампати. Уствари, то је једна формула којом су цензори некад дозвољавали да писац може једно дело да штампа. Данас се реч имприматур употребљава кад писац једнога дела, редактор или коректор кажу да оно може да се штампа. Обично је то напомена коју писац ставља на прегледану коректуру, дајући тиме одобрење да кориговани табак по исправци грешака, ако их је било, може да се штампа.

ТРИПТОЛЕМ

Триптолем је по грчкој митологији био син елеузанског краља Келеја и Метанеире, која је била љубимица богиње Деметре. Стари Грци славили су га због тога што је он, по легенди, ширно земљорадњу и културу; иначе, Триптолем је био судија у подземном свету.

МЕКА-БАЛЗАМ

Мека-балзам се добија кад се искувају граничне биљке комифора опобалзамум (Commiphora opobalsamum) која расте у Јужној Арабији. Употребљава се у парфимерији.

КАКО БИ СЕ ИСУШИЛО СРЕДОЗЕМНО МОРЕ

Зна се да Холандија већ годинама раде на исушивању Золдерског Језера. То ће бити једна од најлепших победа у њиховој дугој борби с морем. Холандија већим делом лежи ниже од морске површине. Ту, где су некад, према митологији, пливале морске нимфе океаниде, данас краве пасу сочну траву. Сваку стопу земље, исто толико плодне као што је египатска, требало је отимати од мора. И Золдерско Језеро, чија

било потребно сто педесет година за снижење од триста метара, које се сматра потребним. А савремено човечанство не бави се радо потхватима чији је циљ тако далеко. Потребне које ваља задовољити хитне су. Зато се предлажу разна средства која би убрзала ово исушивање.

Један научник каже да би, између осталог, требало поплавити део Африке који лежи 300 метара ниже од морске површине. Ту је он вероватно мислио на туниске пустиње, о чијем је претварању

ри по областима отетим од мора. Оно би тамо подизало насеља, фабрике, железничке пруге... Само би у средини некадањег мора остала два тиха језера, веома слана, до којих би допирала продужена корита река.

Да ли би ово обезбедило срећу и благодане околност становништва? — Би! — кажу одлучно једни. — Успех таквог подухвата довео би до различитих истраживања и открића. Светлост дана опет би угледала многа блага, указале би се галије потонуле код Саламине и Аквијума и бродови настрадали код Лепанта и Абукира. А затим се, прави брегови соли, Брда морских животиња, угинулих чим су остале без воде, наубрирала би нове оранице. Остаци угинулих животиња били су у правда времена први зачетак подземних петролејских језера. Није искључено да би људи од тих безмерних гробља успели да направе нове ризнице нафте.

просечна дубина износи свега метри и по метра, ускоро ће постати, а делом је већ и постојало, огромна плодна њива. Имајући на уму тај велики подухват Холандија, није никакво чудо што се већ јавила мисао о могућности да се с географске карте уклони и једно велико море, као што је Средоземно. Таква мисао, која би свакако очарала Жил Верна, недавно је надахнула чак и неке познате научнике.

у унутрашње море било речи још 1874 године. Али, како би се безначајан резултат добио! Водено пространство чији ниво треба спустити тако је огромно да се дејство предложене мере не би могло ни запамтити. Зато овај научник предлаже још једну меру: искоршћивање бране на Гибралтару за производњу погонске снаге, која би покретала велике пумпе. Тим путем наводњавање би се бескрајне афричке пустиње, што би учинило да се створи богат биљни свет у крајевима где сада влада пустош...

— Човечанство би од тога имало само штету! — одговарају други. — Ново земљиште изазвало би огромне поремећаје. Море дели, али и спаја. Оно је пут који припада целом свету, ризница чија су вредна неискрпна. Од њега живе рибари, морнари, бродоградитељи — толики свет. На Средоземном Мору налазе се многобројне важне луке. Повлачење мора претворило би их у напуштена насеља. Сети-мо се само да је у своје време свет дуго оплакивао Филу, коју је Нил потопио.

Пристаљци овог мишљења наводе и друге разлоге против исушења Средоземног Мора. — Географија се не може некажњено мењати — веле они. — Не може се за тако кратко време некажњено уништити море које постоји већ 50.000 година. Кад би се то учинило, изненада би се изменило поднебље у коме смо рођени. Голфска струја — та топла река која обезбеђује благу климу португалској и француској обали — скренула би са свога пута! Подвргнута једино утицају ледене лабрадорске струје, она би се повла на још пре него што стигне до нас. Нашег умереног поднебља би нестало. Слични поремећаји настали би и у ваздушном

Средоземно Море није увек имало свој данашњи изглед. Пре педесет хиљада година, Пиринејско Полуострво и Африка сачињавали су целину. Италија није имала облик чиме, него је била спојена с Корзиком, Сардинијом и Сицилијом, допирући с друге стране све до Туниса. Јадранско Море тада уопште није постојало. Грчка и сва њена острва претстављали су једну целину. Царство воде у овом делу света било је сведено на два дубока и доста тесна језера — једно западно, а друго источно.

Не улазећи у то колико су ови предлози остварљиви, претпоставимо да је питање исушивања већ решено: дубина Средоземног Мора смањена је за триста метара! Какве би све последице то имало? Огромне! Из воде би изникле многе нове земље. Поједини делови данашњег копна опет би се спојили. Становништво пренасељених европских земаља почело би да се ши-

Данашњи средоземни базен створен је највећим делом отапањем великих европских глечера. Данас његов ниво одржавају многе више везе са Атлантским Океаном и Црним Морем, него притоке, од којих су најглавније Нил и Рона.

Све до пре кратког времена научници су располагали прелично оскудним знањем о Северном Леденом Мору. Тек данас, захваљујући савесним и спитивањима арктичких дубина вршеним нарочито од 1948 године, географи располажу картом која даје доста детаљну слику централног дела морског дна, које се налази на дубини од 3.500 метара. Сматра се да је једно од најзначајнијих открића проналазак планинског ланца чија се висина креће између 2.500 и 3.000 метара. Лежећи у непосредној близини Северног пола, овај ланац дели дно океана на два готово једнака дела.

Да ли би данас било могуће осетити спуштени ниво Средоземног Мора? — Би! — одговарају они који су се тим питањем бавили — и то помоћу бране код Гибралтара и Галипоља. Само испаравање, које је у том сунчаном подручју веома снажно, могло би, како се сматра, спустити ниво воде за два метра годишње. Пошто би му на тај начин биле пресечене везе с другим морима и океанима, Средоземно Море доживело би судбину Каспийскога, чија површина лежи данас 26 метара ниже од нивоа Црног Мора, и поред знатног прилива река, које му, као на пример Волга и Терек, доносе сва кодневно стотине хиљада кубних метара воде.

Научне екipe из разних земаља врше испитивања арктичких дубина, пошто се сматра да су површинска пространства око Северног пола углавном проучена. Но, као што је прелетање Северног пола и испитивање поларне области претстављало за истраживаче велику препреку, тако и рад

ПОДМОРСКЕ ПЛАНИНЕ У АРКТИКУ

на дубинском испитивању налази на сличне тешкоће. Експедиције подижу логор на великим леденим сантама које плоче и тако, ношени струјом, стручњаци испитују дубине. Засад су географи дошли до закључка да је давно, још пре него што је створен арктички океан, постојала копнена веза између Сибира и Гренланда, али детаљнији подаци још нису откривени.

струјању. Померање толике количине воде изменило би и саму равнотежу земљине кугле!

Противници исушења свакако су претерали са својим разлозима и њихов песимизам исто је толико неоснован колико сањарења оних других. У поређењу са целокупном површином земље, Средоземно Море је ипак мало. Они нам дочаравају драматичне призоре, описујући како би Етна, Везув и Стромболи, услед повлачења воде, стали да избацију реке лаве, уз страховите потресе земље. Геолози не мисле тако. Они делатност вулкана приписују баш суседству мора, што поткрепује и чињеница да се сви вулкани налазе на морској обали. До ерупција, кажу они, долази због воде која у њих продире и која се, услед високе температуре, нагло испарава. Француски вулкани у Оверњу угасили су се кад су се повукла терцијерна мора. То би се по свој прилици десило и са Стромболијем, Везувом и Етном кад би нешто нестало Средоземног Мора.

Да ли ће Средоземно Море некад бити исушено, то је за сад врло тешко рећи. Али, од фантазије до стварности у овом нашем веку има само један корак.

Због предрасуда...

Ако девојка или жена буде појела макар једно једино јаје, неће моћи да има порођаја, а ако га већ има изгубиће га; ако жена буде јела месо од домаће живине или од пернате дивљачи, почеће да какоће као кокошка и да крешти као врвана; ако буде јела месо или пила козје млеко, порашће јој на лицу брада као у јарца.

Ово је само један део неписаног закона који женама Источне Африке забрањује да узимају многе врсте хране и тиме их осуђује на систематско изглађивање. Женама је забрањено да узимају више од половине постојећих предмета за исхрану, под претњом да ће њих или њихово потомство задесити каква несрећа. Међутим, мушки становници Источне Африке сасвим мирно једу живинско и козје месо, пију козје млеко и једу јаја, без страха да ће им се говор претворити у кокодакње или да ће добити козје браде. Јер, тврде етнологи, мушкарци ранијих генерација заправо су творци тог неписаног закона који њихове жене "лишава потребне хране, а њима омогућава дуплу порцију".

У Индији је стање још горе. Тамо се, например, у многим крајевима сматра да појести једино јаје, замахнуће живота, исто је тако велики и страشان злочин као убити човека.

Ниједан становник Златне Обале у Африци неће узети у уста ни гутљај млека који потиче из конзерве или је справљен од млечног праха, мада готово сви пате од разних поремећаја и болести које долазе услед недостатка протена у храни.

На Малајским Острвима, на-Памиру и у многим другим деловима света, предрасуде које су у вези с храном и исхраном могле би се дуго рећи. А оне су, тврди један британски лекар, готово исто толики узрок недовољне исхрањености у свету као и сам недостатак хране.

МАРКО ПОЛО

ПРВИ ИСТРАЖИВАЧ ДАЛЕКОГ ИСТОКА

Име Марка Пола, чувеног путника и првог истраживача Далеког Истока, познато је широм света. Његово дело „Миллион“ изазвало је у своје време праву сензацију, а и данас раслапаљу машту многобројних читалаца.

Корчуле добро се сећају и радо причају како су још за време њиховог детињства у Корчулу пристајали енглески и други страни бродови, с којих су силазили путници и распитивали се за кућу у којој је рођен Марко Поло. И заиста, у Корчули је сачувана стара кућа у којој се, према предању, Поло родио.

Иако се на Корчули нису сачували никакви документи из тог времена који би потврђивали порекло овог славног светског путника, има веома много података који прилично уверљиво кажу да је Марко Поло заиста пореклом са овог нашег острва. Италијани, наравно, покушавају да га при своје, као што су то учинили и с многим другим нашим познатим људима: Јуријем Далматинцем, Руђером Бошковићем итд. Они, поред осталог, тврде да су се Маркови преци још у XI веку доселили у Венецију и тамо претопили у Млечане.

Вредно је истаћи и то да готово сви страни писци кад говоре о Марку Полу уз његово име стављају додаток „Корчуланин“. Тако Немац Камилдо Морган, у свом делу „О Далмацији“, вели: „Чувени путник

Међутим, у породичној архиви старе корчуланске породице Капор недовољно су нађена четири документа у којима се помиње презиме Поло. Један од њих је оригинална наредба између Доминика ди Пола и Марка Капора, у којој стоји да Поло даје Капору, на име дуга од десет дуката, земљу коју је наследио од својих предака. Други документ новијег је датума (из године 1740) и у њему Доминико ди Поло тражи од општине да му додели земљиште за бродоградитељску радионицу, јер су, како он у молби каже, и његови преци били бродоградитељи.

Марко Поло, рођени Корчуланин, био је 1298 у 44-ој години свог живота, у бици између Ђеновљана и Млечана ухваћен и одведен у заробљеништво.

У корчуланском матичним књигама из 14 века, које су до данас сачуване, помиње се породица Делопо, а пошто спојени предлог „Де“ највероватније претставља ознаку племенства, онда се може сасвим умесно претпоставити да ово презиме има везе с презименом Поло. И данас живи у Корчули породица Делопо, а с њом је сачувано и предање које вели да је она издана по родитељима Марка Пола. Има и други докази којима се може поткрепити твђење да је Марко Поло заиста био Корчуланин. Најстарији данашњи грађани

Жудња за неиспитаним богатствима источних земаља, у којима се производила свила и које су обилвале влатом и драгим камењем, потстакла је у Средњем веку многобројне Европљане на далека путовања. Један од тих смелих путника био је и Марко Поло. Из досад објављених података зна се да је он, као седамнаестогодишњи младић, кренуо заједно са оцем Николом и стрцем Матом на далеки пут у Азију. Преко Сирије, Палестине, Јерменије, Персије, Памирске Висоравни и пустиње Гоби, после три пуне године, смели путници стигли су на двор великог монголског освајача Кублај-кана. Видели су

Марку веома паметна човека, кан га прими у своју службу. Он је врло брзо научио татарски језик и постао једна од најутицајнијих личности на двору.

Али, после седамнаестогодишњег боравка у далекој Кини, Корчуланин су се зажелели родне груде и кренули натраг, на десетине хиљада километара далеки пут преко копна и мора. Кад су 1295 године најзад стигли кући, нико их, чак ни од ближе родбине, није могао познати.

Три године после свог повратка из Кине, Марко Поло учествовао је у одбрани Корчуле од напада Ђеновљана. У великој поморској бици он је био заробљен и одведен у Италију. Тамо, у заробљеништву, он је на француском језику издиктирао једном италијанском писару свој путоловни путопис „Књига о небеским чудесима“, који је касније назван „Миллион“.

У свом „Миллиону“ Поло прича о људима далеких азиских земаља, њиховим обичајима, начину исхране, одећи, занатству, о источњачкој раскоши и бедности. Његово причање, пуно фантастичних доживљаја, потсећа на бајку, али има и доста историских података о овим, дотада непознатим земљама. По овоме делу израђене су средином 14 века нове географске карте света, у које су увнеће многе земље и острва. Полов путопис вероватно је послужио као оријентација и чувеним морепловцима Кристифору Колумбу и Васку да Гамми. Ово потврђује и примерак Половог „Миллиона“ који је нађен у Колумбовој књијници.

Музичар-хемичар

Александр Бородин био је најбољи музичар међу хемичарима, и најбољи хемичар међу музичарима, — казао је једном један његов биограф. Уствари, Бородин је био више хемичар него музичар и више се бавио хемијом него музиком, што је, сасвим разумљиво, доводило до очајања његове другове уметнике.

Чим је завршио своје познато дело "Половецке игре", Бородин се поново вратио хемији. Већ је био одређен дан кад су се оне имале извести на једном великом концерту, а оркестрација за њих још није била ни почета. Узалуд је Рахмањин покушавао да приволи Бородина на рад. Кад га је једном, већ ван себе од очајања, запитио да ли је "Игре" већ пренео — мислећи притом да ли их је пренео с клавирске партитуре на оркестарску — Бородин је мирно одговорио: "Да. Пренео сам их с клавира на сто".

Најзад је дошао дан уочи самог концерта, а оркестрација је била тек на почетку. Тада су Бородин, Рахмањин и Анатолије Љадов сели да заједно напишу оркестрацију, да концерт не би морао бити одложен. Да би им посао ишао брже, писали су оловкама. Међутим, нотни текст писан оловком лако се брисао и брљао, тако да су пријатељи били на великој муци. Наједном, Бородин је без речи устао и пришао свом лабораториском столу. После кратког времена вратио се носећи у једном порцуланском суду неку провидну, пихтијасту смесу. То је била нека желатинска мешавина. Он је њоме премазивао сваки исписани нотни лист, па су на тај начин оловком написане ноте биле заштићене.

Тако су "Половецке игре" први пут "изишле пред публику" висећи на конопцу за рубље у Бородиновом дворништу, да би се желатински слој којим су биле премазане брже осушило.

Домовински роман Влаха Буковца

Мало је наших људи имало тако богат живот као Влахо Буковац, да би многи аутобиограф могао да му позавиди. Неколико година пред смрт овај угледни сликар завршио је књигу "Мој живот", пуну необичних доживљаја и ведра хумора, тако да се она и данас чита с великим уживањем.

"Међу моје најудаљеније успомене иде и ова, — каже Буковац на почетку своје аутобиографије. — Кад би моји родитељи ноћу устајали ради посла, а ја се случајно у то доба пробудио, они би ме собом узели у поткупље, где је био разбој и хајини столић. Сјећам се оне старе исцрвоточене и плашљиве скале, пуне рупа и паучине, уз коју је требало попети се на под. Човјек је мало гдје имао мјеста да стане ногом а да не пропадне. Знам да сам се бојао

ићи уз ту скалу, а и скалини сви сматрали како ће сваког часа издахнути. Тек што се мало опоравио, он опет седе на брод и, у позитиву за зарадом, пође у Јужну Америку. Тако, једно вече, седамнаестогодишњи дечак стиже пред обалу Перуа. Али, не знашаше како да се искрца, јер није имао ни пребјене паре, а требало је платити за чамац који је превозио путнике на обалу. Најзад

Рођен у сиромашној породици, у Цавтату, 4 јула 1855 године, Влахо је још као дечакић волео да теше баркице од дрвета и плуте и да слика у акварелу. Кад је пошао у основну школу, он се толико "усавршио" у занату да је сличнице продавао деци за једну крајцару по комаду. Жива духа, њему је свашта падало на памет. Тако, једнога дана, пошто му се допадао крој фратарских хаљина, њихове сандале и кукуљница, отишао је гвардијану Мале браће да би се "заредио за фратра". Срећом, нису га примили, јер његови родитељи о овој синовљевој намери нису били обавештени.

Као и многе друге, сиротиња је и малог Влаха натерала да са стрицем оде у Америку, у печалбу. Путовали су шеснаест дана. Но, убрзо по доласку стриц умре, а србина, да би га се отарасила, рече му да га шаље у колеџ, а уствари га пошале у поправилниште које се налазило на Острву Срца. Тамо су новог питомца одмах ошишали, окупали и избатинали. На леђима је понео број 82. Он је, уосталом, овде често шишао и, као и остала деца, морао је да клечи пред неким женама које би им "густим чешљем стругале главе да се тамо не би накопила гамад". Тек после више месеци, захваљујући његовим добрим цртежима и лепом понашању, васпитачи дођоше до закључка да он није никакав преступник, како га је србина била пријавила, па га послаше њој.

Четири године радио је млади Влахо као слуга у стрининој радњи. Њено новорођенче он је, "лазно, њихао и успављивао као каква бабица", а за награду је добијао само шамаре и буботке. Најзад му је то досадило. Једног јутра, пошто је прикупио довољно храбрости, он се укрца на јадрењак и, тек после два месеца, сузних очију угледа обалу своје домовине.

Идући и даље трбухом за крухом, Буковац је, кад му је било шеснаест година, постао кадет на једном јадрењаку који је пловио између Дубровника, Цариграда, Одесе, Плимута и Ливерпула. На том путу доживљавао је многе незгоде, али је имао и прилично среће. Као што у Америци једном умало није умро од маларије, сада је на броду за малом остао жив. Стрвалио се кроз отвор на дну палубе, после чега је неколико дана лежао у несвести, тако да су

се неки морнар смисловио његовим сузама и превезао га на копно, где је у некој великој фабрици добио место цртача ознака на вагонима.

Из Јужне Буковац је прешао у Северну Америку. Прво је у једној кафани у Сан Франциску био слуга, а затим у другој ноћни келнер. Пошто би се по дану испавио и одморно од ноћне службе, узимао је четкицу у руку и сликао. Али, како на његовој соби за спавање не беше прозора, мршава светлост му је долазила само кроз врата. Стојећи за време сликања на прагу свог мрачног собица, Влахо је с тешком муком успео да изрази свој портрет, који је изложио у кафани. Неки угледни гост, кад виде Буковчев рад, рече му:

— Ово место није за вас! Ваша је будућност у уметности!

И тако је младић из Цавтата напустио келнерску службу и стао да слика. Портретирао је фризере, касапе и бакале и према фотографијама радио слике њихових покојника, којинут за долар-два, којинут за пристојан обед, а више пута без награде, јер би га једноставно преварили. Било је дана кад је гладовао, па је морао да улицама скупља зелениш који би испио из пиљарских кола. Но, гоњен уметнич-

ким нагоном и обдарен истрајношћу, овај дотле сликар-самоук никад није престајао да слика. Стално усавршавајући занат, Влахо Буковац се врати у домовину и у Дубровнику изложи једну своју слику. Његов рад привуче толику пажњу тадањег културног дубровачког света да он, по савету песника Меда Пучића и с новчаном помоћи имуних људи, у својој 21 години крену у Париз, у Школу лепих вештина.

У Паризу, "центру света", Влахо је био променљиве среће. Час је добијао поруџбине, већином од Енглеза и Американаца, час би се у његов ателеј уселила беда. Али, како

сам каже, он је стално "радио и чекао да срећа дође и закуца на врата". Пишући о данима немаштине, сликар се на једном месту исповеда: "Страшни су то часови, и није чудо што је многи даровити младић, у таквим приликама, посумњао у своју будућност и напустио бољикаву стазу умјетности". А на другом месту белажи: "Буковац сам се тако без шљиха из једне у лице у другу. Желудац је тражио своје, а ја ни паре у цепу".

Пошто се силно намучио осликавајући, посла је на оцењивачком одбору за париски Пролетни салон. "На дан отварања, пише Буковац, убох да потражим своје слике. Кад ступих у салу Б. запазах како се свијет згрнуо пред неком сликом. Приближим се да видим чије је то тако привлачно дјело, кад тамо — замислите мога чуда! Угледам своју рођену слику! Моја је радост била неизмјерна."

Лед је, углавном, био пробијен. Он отада добија наруџбине, путује по Европи и материјално стање постаје му све безбедније. Ставши чврсто на ноге, он ће сликати многе угледне европске личности онога доба, приређиваће изложбе у Загребу, Београду, Лондону, Паризу, Будимпешти, Копенхагену и Софији, а растуриће своја дела готово по целој западној Европи и Америци.

Добар цртач, мајстор за боју, Буковац је био нарочито добар портретист. За његове најбоље слике великог формата сматрају се: "Приказивање 'Дубравке' пред дубровачким двором", "Гундулићев сан", завеса народног казалишта у Загребу, "Четири евангелиста" и још неке друге.

Пошто је у Паризу провео пуних петнаест година, Влахо Буковац је живео као професор сликарства у Загребу и Прагу. Умро је 1922 у Прагу, у 67 година живота.

Неки Арабљани из Моке, напасајући свакодневно своје козе у околини града, приметно је да оне лудачки поигравају кад се назобљу зрна с кафеног шиља. Он се угледао на козе — појео је прегршт зрна кафе — и убрзо је добио исту вољу за потскакивање.

У Европу су зрна кафе за потрошњу дошла у 17 веку; у Венецију 1615 године, у Лондон 1616, у Марсеј 1644, у Париз 1657. Марсејски поморски официри су на својим галијама, међу робовима-васлачима, увек имали неког, обично Турчина, који им је кувао кафу.

У Европу су зрна кафе за потрошњу дошла у 17 веку; у Венецију 1615 године, у Лондон 1616, у Марсеј 1644, у Париз 1657. Марсејски поморски официри су на својим галијама, међу робовима-васлачима, увек имали неког, обично Турчина, који им је кувао кафу.

Они су са Блиског Истока довели жељу за кафом у Марсеј, који је све до 1710 године имао монопол у трговини овим артиклом. Прве таверне (кафене) у Француској отворе не су у Марсеју 1654 године.

Није прошло много а кафе је освојила и угледне париске друштвене кругове, и то највише благодарем тадашњем турском амбасадору у Паризу Сулејман-аги. Кафа коју је он лично кувао била је тако добра да му је кућа увек била пуна гостију. Кафу је он схватио као дипломатско средство, којим се често и врло успешно служио. И у литератури је сачувана успомена на ову личност, и то у виду великог Мамамушија, кога је 1670 године Молијер увео у своју комедију "Грађанин племић".

Убрзо су у Паризу почеле да се отварају таверне-кафеџинице по узору на марсејске. Пр-

ви кафекувари били су досељеници из источних земаља, али су тај посао ускоро преузели сами Французи. Доцније се кафе могла добити у свим ресторанима. Познато је да су велики љубитељи кафе били Волтер и Балзак. За време Волтера пила се кафе спремљена "по султански", али је тако мало личила на праву султанску да је не би пио ниједан султан.

У прво време, за кување кафе употребљавала се само кошуљица између зрна и љуске, пошто би се претходно испржила, док су други попржени кафу парили. У 17 веку већ се пије и бела кафе. Кафа се није увек пила заслађена. Тек у 18 веку почео се стављати шећер

у кафу, а дотада се у њу, по оријенталском обичају, стављао мирис. Тако зачињена, она је била позната под именом "турска кафе". После се прижило и само зрно кафе, млеко, кувало и врућа кафе пила се из шољице у малим гутљајима, као што се то данас ради.

Потрошња кафе у Европи отада је стално расла. Услед онемогућеног довоза, она је знатно опала за време последњег рата, да доцније опет почне расти. Рачуна се да данас на сваког становника у Француској долази 5,4 килограма кафе годишње, у Шведској 7,4, у Данској 7,7. У Бразилији је потрошња још већа — 9,2 килограма по становнику.

Две шрећине нашеј ума - сјава

"Нормалан човек употребљава у својим зрелим годинама све своје мишиће, док велик део своје ума, можда више од две трећине, оставља да мирно и без прекида спава", тврди један познати антрополог. По његовом мишљењу, човјек у младости је за много већи рад од онога који иначе обавља. Изгледа да је само у најранијем детињству интелектуална способност потпуно искоришћена. Међутим, људи касније подлежу дејству навика, живе

по одређеном шаблону за који није потребан никакав умни напор, или, пак, троше своје интелектуалне снаге на безвредне ствари; памћење телефонских бројева, спортских резултата, имена аутомобилских марака, ситна отговарања и препричавања. "Понекад ми се чини да људи намерно подешавају свој живот тако да не би морали да мисле о битним и корисним стварима", — завршава овај научник своје излагање.

НАСТАВИТЕ СЕ

ЧОВЕЧАНСТВУ ПРЕТИ ОПАСНОСТ ОД ИНСЕКТАТА

Инсекти су најопаснији непријатељ човека. Они су настали много милиона година пре човека и, по мишљењу већине научника, они ће надживети и људску расу и готово све животиње на земљи. Док се дивље животиње пред човеком повлаче и сваке године их има све мање, тако да људи често прибегавају спасавању извесних изумирућих врста, инсеката је стално све више. Они се прилагођавају свим климатским променама, стичу отпорност према најмодернијим хемиским средствима којима би људи хтели да их униште и носе човеку и плодовима његовог рада веће штете него све остале животиње и елементарне непогоде заједно. Они шире болести и разне опасне заразе.

ма једна тропска мушица — 9.600 пута у минути. Сваког лета људи воде праве ратове против инсеката који нападају усеве и друге плодове њиховог вишемесечног рада. Најопаснији су скакавци и термити, који нападају у огромним ројевима. Хиљаде најбољих стручњака, с десетинама авиона и стотинама аутомобила, одупиру се овој армији инсеката, опкољавају је и бомбардују разним хемикалијама и запаљивим бомбама. Инсекти су још у Старом веку претстављали опасност за чо-

вечанство и стари Египћани су их сматрали за једно од седам проклетстава. Данас, у доба интензивног обрађивања земље, инсекти носе још већу штету.

Једна биљна штеточина која напада винову дозу — филоксера — проузроковала је невиђену пустош у европским виноградама средином прошлог столећа. Случајно пренесена у Европу 1860 године, она је за свега деветнаест година уништила половину француских винограда. У земљи је завладала беда. Читаво село су опустела, а неке француске покрајине изгубиле су половину свога становништва, које је, оставши без посла, емигрирало у друге земље. Производња вина пала је на четвртину.

Има још много оваквих штеточина. Једна врста тврдокрилних инсеката који нападају кромпир одомаћила се у Европи 1890 године. Борба против њих и данас се води на целом континенту. Још опаснији су жукови, који нападају све биљне врсте. Један одрасли жук поједе за дан просечно два листа. Његове ларве нападају ко-

рење, а кад одрасту буше дрво. Кад напуне три године, ларве су дуге пет сантиметара и наоружане снажним вилицама, којима уништавају шаргарепу, кромпир, роткву, лишће и кору дрвећа. Године 1948 жукови су у Француској уништавали толико сточне хране да се количина млека у целој земљи смањила за половину. Војни црви су такође страховите штеточине. Они годишње уништавају у Западној Европи око 70 милиона килограма воћа. У Југославији они су од 1920 до 1930 године уништали 10 милиона стабала шљива. Житни жижак је исто тако опасна штеточина. У Француској он годишње поједе 450 милиона килограма пшенице.

Но, инсекти могу да буду понекад и од користи. Тако је прошлог столећа један лептирић — кактобластис — пренесен чак из Јужне Америке у Аустралију, коју је у то време опасно угрожавао један паразитски кактус. Кактобластис је за неколико година ослободио од овог кактуса обрадио земљиште неколико пута веће од Југославије.

вања, научници су себи поставили једно једноставно, али важно питање: може ли морска вода да раствара злато? Искуства из лабораторијског рада, кад је поред једног златног листића стављено у морску воду и нешто озона, показала су да је то могуће. Засад се може само толико рећи да је вероватно озон тај који раствара злато у води, или ако не сам озон, онда једињења која он гради.

Врло озбиљна испитивања, извршена у току 1951 године, потврдила су већ раније откриће чињеницу да количина злата у разним морима може да буде изванредно неједнака. Но, и поред тога, упорни истраживачи нису изгубили храброст. Они наставаљају проучавање и у овој, осмој деценији од првог оваквог подухвата, надајући се да ће пронаћи кључ који води у неизмерно богате златне ризнице мора и океана.

ВЕРОВАЊИ Или не...

ОД АМСТЕРДАМА ДО ПАРИЗА — НА ШТУЛАМА

Ван дер Буш, из Амстердама, превалио је крајем прошлог века на штулама пут од свог родног места до Париза. Штуле није скидао чак ни за време спавања.

„СЕДЕЊИ“ ТОРЕАДОР

Мартинчо, један од некада најславнијих шпанских тореадора, излазио је безброј пута на арену. Али, он није

био познат само по својој храбрости, већ и по томе што се против најопаснијих и најјачих бикова увек борио седећи на столицу коју је постављао напред арене.

и све их поудала. На прослави старичиног рођендана присуствовао је осамдесет и један члан њеног директног потомства. Сви они носили су тога дана чарапе које им је исплела њихова мајка, баба, односно прабаба.

ДРВО — КАНИБАЛ

У дунглама Непала расте дрво сајмал, које је познато по томе што уништава много снажнија и већа стабла од себе. Дрво сајмал не израста из земље, већ на гранама другог дрвећа. Наиме, кад птице пренесу семе сајмала или оно само падне на какво дрво, оно проклија и пусти корен у његово стабло. Корен се шири невероватном брзином, а младо стабло и гране развијају се и ускоро тако укљеште свог „домаћина“ да он почиње да вене. Тек кад стабло потпуно увене, сајмал пушта своје корене у земљу.

ЋУДИ ЈЕДНОГ ЧАСОВНИКА

„Биг Бен“, чувени часовник који се налази на торњу британског Парламента, не показује увек тачно време. Његова велика казаљка толико је тешка да на својем путу од дванаест до

шест иде брже но што је потребно, док од 6 до 12, тј. кад се креће нагоре, заостаје. Ово убразање и заостајање потпуно су једнаки и због тога је „Биг Бен“ тачан само кад показује пуне часове.

ЗА ЗАШТИТУ ВРЛИНЕ

У једној пећини на брду Авеитину, једном од седам римских брежуљака, налазио се у Старом веку храм богиње Фауне. Сваки Римљанин који би се усудио да уђе у тај храм и да погледа кип који је претстављао богињу био је кажњаван смрћу, јер је Фауна била богиње женске врлине и сматрало се да чак и поглед може да упрља ту врлину.

ЖЕНА КОЈА ЈЕ ИСПЛЕЛА 20.000 ПАРИ ЧАРАПА

Августа 1940 године старица Ана Штембур из јужноафричког града Батерверса прославила је свој деведесет и рођендан и истовремено један занимљив јубилеј. Тога дана она је довршила штрикање двадесетхиљадитог пара чарапа. Ова марљива старица однеговала је осам ћерки

Морско злато

Већ деценијама један проблем не престаје да мучи многе научнике-хемичаре: да ли се из морске воде може добити злато, али под условом да трошкови добијања не буду већи него што износи његова вредност. Није био мали број оних који су сматрали, а многи још и данас сматрају, да, упркос малом проценту злата у води, тај посао вреди труда. Јер, мисле они, морске воде има толико, а усто ништа не стаје, да би се такав посао морао исплатити.

Године 1872 први пут је уста новљено да једна тона морске воде садржи 65 милиграма злата. У току двадесет доцнијих година испитивања су показала да хиљаду литара морске воде могу да садрже од 5 до 65 милиграма овог метала. О-

Волт Дизни:
ДУШКО ДУГОУШКО
И ДРУГИ ДОБРИ И РЪВАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ БАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ
ПОХОВАН ДУХ

ЕТО КАКО ЈЕ БИЛО... ТО СТВОРЕЊЕ СЕ ПОСУМО БРАШНОМ ОД ПЛАВЕ ДО ПЕТЕ И СВЕТ ЈЕ ПОВЕРОВАО ДА ЈЕ ДУХ...
И РАЗБЕЖАО СЕ! СВИ СУ СЕ ПОСАКРИВАЛИ! ЈЕ Л'?

ПОБЕГЛИ СУ ИЗ КУЋА И ДУЃАНА... СВЕ ЈЕ ОСТАЛО ОТВОРЕНО! ОН ЈЕ ОНДА ДОШАО И ПОКУПИО СИЛНЕ СТВАРИ!

ПА... ВРЕМЕ ЈЕ ДА ПОЂЕМ КУЋИ... ДА СПАВАМ...
ПРИЧУВАЈ СЕ, КОМШИЈА! СПРЕМА СЕ ОЛУЈА!

ДА... ПРАВИ ЖИВИ ДУХ МОЖЕ ДО СВЕГА ДА ДОЂЕ!

МАЛО КАСНИЈЕ... БИЋЕ ПРОСТО... ПРВО ИХ ПОПЛАШИМ И РАЗЈУРИМ... А ОНДА ЈЕ СВЕ МОЈЕ!

ОДАКЛЕ ДА ПОЧЕМ? ДА ЛИ ПРВО ОД ГРАДСКЕ БАНКЕ ИЛИ ПОСЛАСТИЦАРНИЦЕ?

ОХ! КИША! ПОКИСНУЋУ СКРОЗ!

ХЛАБ! БЛАБ! ПЛАБ! ПЛАБ!
ШТА ЈЕ ЗА ИМЕ СВЕТА?

ПА ТИ СИ СКРОЗ НАСКРОЗ МОКАР КОМШИЈА! ПРИЈИ ДА СЕ ОСУШИШ!

ОХ! СВАШТА САМ У ЖИВОТУ ВИДЕО, АМ ЈОШ НИКАД ПОХОВАНОГ ЈАСТРЕБА!
БЛАБ!

Инсекти су уствари најстрашније звери на земљи. Француски научници Демере и Лене утврдили су да би инсекти за свега неколико недеља уништили сва жива бића на земљи само кад би били два пута већи него што су. Зуби и канце тигрова, јагуара, пантера и пума били би праве играчке према страховитим вилицама, органима за бодене и роговима инсеката који би били њиховог раста. Отров шкорпије-удо вице петнаест пута је јачи од кобриног отрова. Кад би кобра, према својој величини, располагала одговарајућим количинама тога отрова, могла би да отрује целу једну варош од 100.000 становника.

Сићушни инсекти располажу оруђем за уништавање које претставља најстрашнију разорачку моћ у природи. Помоћу овог свог алата инсекти ломе, депају, газе, мрве, секу, тестиришу, турпијају, буше, разводњавају и растварају чврсту материју. Најбољи хирурзи и највештији обичајци могли би бити њихови ученици. Обичне осе дирекс пробиле су недавно оловну плочу крова на Версајском дворцу, а друге осе у стању су да пробију лим на кутији од конзерве а да се притом не озледе.

Место чула мириса већина инсеката служи се нарочитим „антенама“ на предњим ногама, које су око 10 милиона пута осетљивије од нашег чула мириса. Неке врсте мува могу да лете брзином од 200 километара на час. Бумбар затрени крилима 1.500 пута за један минут, што је више од броја окрета најбржих авионских елиса. Још брже удара крили-

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Данас доносимо животопис једног нашег научника и политичара.

Родио се у Шапцу 1842 године. У Београду је завршио права и филозофију. Пошто је неко време био професор у гимназији, а затим библиотекар, постао је професор на Великој школи. Његова струка била је наука о језику, но његов дух залазио је у многе научне области. Писао је и песме, које критика, међутим, није лепо примила, као и приповетке, од којих су познатије: „Коб“, „Лепа Нерешанка“ и „Вампир“. Од његових већих превода познати су: „Српска револуција“ од Ранкеа и „Историја Карла XII“ од Волтера. Преводио је и Мицкијевича и Пушкина. Његов научни рад врло је обиман, обухватајући целу словенску филологију, језик, књижевност, народну и културну историју. Интересовао се за митологију, етнографију и археологију. Од оригиналних радова значајни су: „Примери књижевности и језика старог и српско-словенскога“ и „Историја српске књижевности“. За време свог дугог живота објавио је велик број расправа, чланака и прилога.

Да ли сте се сетили о коме је научнику реч? Ако нисте, читајте даље.

Први пут је постао министар просвете кад му је била тридесет једна година. Затим је још двапут био на челу истог министарства, а једном је био министар унутрашњих дела. Године 1909, за време анексионе кризе, кад је настао спор између Србије и Аустрије, био је председник владе у којој су биле заступљене све тадашње странке. Извесно време служио је у дипломатској струци као посланик Србије у Цариграду, Паризу и Петрограду. Заслужан је за оснивање Српске академије наука и изабран је за једног од њених првих чланова. Умро је у Београду 1915 године, као један од најзаслужнијих људи нашег културног живота у 19 веку.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, прочитајте наш одговор.

(Стојање Новаковић)

Са свих страна

ГУТАЊЕ САБЉЕ

Једна од тачака која у великим циркулсима највише привлачи пажњу гледалача свакако је гутање сабље. Многи се питају на који се начин то изводи и није ли то можда нека хипнотичка варка. Један од познатих вештака у гутању сабље, Дан Мани, објаснио је у чему се она састоји.

Врх сабљине оштрице — вели он — држи се прислоњен уз задњи део гуше све док се слузокожа не привикне на додир гладног метала. Ако је гутач сабље почетник, онда он при оваквом додиру обично има осећај грчења у гуши. До тога долази зато што организам не трпи никакав страни предмет и жели да га на неки начин отстрани. Али, после дужих вежби, човек

је у стању да савлада ову природну реакцију организма и тада сабљу лако може да спусти у стомак. Пре сваког извођења сабљу треба добро избрисати, зато што и најмања трунка прашине на металу изазива надражај у гуши, који доводи до подрицавања, а то може да буде врло опасно по извођача. Да би сабља лакше клизала кроз гркљан и једњак, она мора да је пониклована и сасвим глатка. Сабљу треба редовно брисати и зато да не би у додиру са стомачним соковима зарђала. Као што се види — завршио је познати вештак, — извођење је врло једноставно, само је потребно да се дуго и упорно вежба.

ДА БИСМО ДУЖЕ ЖИВЕЛИ...

Савети за дуг живот увек изазивају интересовање читалачке публике, иако они никад не садрже неко „математско“ решење, јер такво решење, уствари, не постоји. Али зато у таквим рецептима увек има зрно истине. Доктор Петерсон, лекар из Стокхолма коме је сада 98 година, творца је једног таквог рецепта. Он вели:

„Сва тајна дугог живота лежи у срцу. Овај орган предвиђен је за две и по милијарде откуцаја. Међутим, срце се замара не толико због редовне функције коју обавља, колико због ванредних дужности којима га оптерећујемо. Стога свако ко жели дуго да живи треба да се уздржава од меса, кафе и алкохола, као што треба да избегава узбуђења и претеран физички напор. Ко о томе целог живота буде водио рачуна, може бити сигуран да ће знатно продужити свој век“.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

УМЊАЦИ УМЕСТО ПРВИХ СТАЛНИХ КУЋАКА

За последњих седам година у свету је извршено преко сто пробних операција којима су тек изникли и још неразвијени зуби умњаци извађени и пресађени на место са кога су морали бити отстрањени покварени први стални кутњаци.

Први стални кутњаци играју веома важну улогу, тако да њихов губитак у младим годинама може да буде узрок многих обољења десни, вилица и виличних зглобова. Међутим, баш ти зуби обично се кваре између десете и двадесете године, тако да се морају извадити. Покушаји да се на место изгубљеног првог сталног кутњака пресади умњак који је тек почео да се развија, дали су изванредно добре резултате. Јер, баш у време кад се први кутњаци кваре, умњаци се налазе на оном степену развоја који је најподеснији за „пресађивање“. Наиме, умњаци су у тој почетној фази развоја усађени у вилуци као потпуно посебна јединица, јер су им круне већ прилично формиране, док корени још расту. Такви умњаци још немају чврсту везу са одређеном артеријом, венном и зубним нервом. После пресађивања они се лако прилагођавају новој средини и настављају да расту као први стални кутњаци, преузимајући на себе и њихову улогу.

Пресађивање зуба веома је лака операција, тако да пацијент већ сутрадан може да обавља своје свакодневне послове.

ДВА СЛУЧАЈНА ПРОНАЈАСКА

Познато је већ да је до многих изума дошло сасвим случајно. Тако су пронађени и фротир и упијаћа хартија.

Неисправан фабрички разбој стварао је петље при ткању. Изаткани су тако метри и метри штофа док је грешка примећена. Мајстор ткач видео је да ово ткање добро упија воду и пустио га је у продају као тканину за брисање тела после купања. Тако је настао данашњи фротир од кога се праве убруси и мантили за плажу. Упијаћа хартија „родила“ се

из заборавности једног радника у некој енглеској фабрици. Он је пропустио да у папирну масу дода извесну мешавину, па је добијена хартија која није била ни сјајна ни глатка. Настало је саветовање како да се овај производ ипак за нешто употреби и тако је постала — упијаћа хартија.

„УСАМЉЕНЕ ПЛАНЕТЕ“

Херлоу Шепли, професор астрономије на универзитету у Харварду, изнео је недавно једну веома занимљиву претпоставку о постојању планета које не припадају ниједном звезданом систему, те према томе немају ни Сунце око кога би се окретале. Те планете су, по његовом мишљењу, независне од једне централне звезде и лутају кроз међузвездани простор. Занимљиво је да професор Шепли допушта могућност да на таквим планетама постоје извесни облици живота. По његовом мишљењу, „усамљене планете“ добијају топлоту зрачењем сопствених радиоактивних материја. На таквим планетама не постоји смењивање дана и ноћи и на њима влада потпуна и стална тама, коју ублажавају само слабе светлости удаљених звезда и, можда, светлуцање проузроковано радиоактивношћу њиховог тла.

ЗАШТО ПСИ НЕ МОГУ ДА ОБОЛЕ ОД ЧИРА У СТОМАКУ?

Један лекар из Чикага, који се бави искључиво проучавањем појаве и лечења чира у стомаку, изјавио је да су на његовом институту обустављени сви покушаји да се пси употребе за опите. Разлог је тај, тврди овај лекар, што се код паса не може изазвати „брига и секирација“ — оно што ствара чир и одржава га активним.

Чир у стомаку може се код пса вештачким путем изазвати, али такав пас лежи ће после завршене операције, веће се „бринути“ ни о чему и у том мирном, безбрижном лежњу чира ће нестати.

Ова појава, сматра овај лекар, може да послужи као опомена и путоказ људима који пате од чира у стомаку.

АТОМСКА БОМБА НЕ МОЖЕ ДА УТИЧЕ НА ВРЕМЕ

Експлозије атомских бомби могу да збришу са лица земље читаве градове, али оне ипак нису толико јаке да би у некој знатнијој мери могле да утичу на атмосферске прилике. „Због тога, тврди један метеоролог, ми имамо више поштовања према једном урагану, него према свим атомским бомбама заједно“.

— Енергија која се ослобађа приликом експлозије атомске бомбе и енергија једног „обичног старомодног урагана“ стоје у односу као кап воде према пуном бурету — каже он.

Према мишљењу овог метеоролога, још је рано говорити о томе да ли новије експлозије нуклеарног типа могу или не утицати на временске прилике, јер података о најновијим врстама таквог оружја још нема довољно. Међутим, утврђено је да је снага коју у једном минуту ослобађа један просечан ураган 200 до 300 пута јача од снаге првих атомских бомби.

ПАЦОВИ СУ ПРЕШЛИ У ОФАНЗИВУ

На острву Минданао, једном од највећих у Филипинском Архипелагу, пацови су изненада „објавили рат“ становништву. Читава хорда „прашумских пацова“ нагриуле су на сеоска насеља и плодне њиве и за кратко време опустошиле 90 отсто хране која је била намењена за исхрану људи. Тако се око 45.000 сеоских породица нашло пред глађу. Чим се то догодило, влада је прогласила ванредно стање, извршила мобилизацију јединица за хемиско ратовање и послала специјалне авионе и екипе Црвеног крста. Са своје стране, Уједињене нације изгласале су кредит да би помогле пострадалима становништву. Стручњаци тврде да оволика најезда пацова досад није забележена у историји, а биолози мисле да се на Минданау то догодило услед „поремећаја природне равнотеже“. Међутим, прави узрок ове несреће још није разјашњен.

Јесте ли већ чули са...

... пошавши за „Индију“, Колумбо је понео и шећерну трску. Тако је шећерна трска пренета на Кубу, Хаити, Јамајку, Сан Доминго и друга острва Средње...

... у прашумама острва Есперитус Санто, једног од највећих острва из групе Нових Хебрида, живи једна раса патуљака за које се сматра да су најмањи људи на свету. Њихова просечна висина је 105 сантиметара.

... купање једног слона у зоолошком врту веома је дуго и стаје прилично новца. За детаљно прање овог колоса потребно је неколико дана и око 80 килограма сапуна. Кад се тело пажљиво опере и осуши, поспе се

Америке. Тамо је гајење шећерне трске узело такав замах да је убрзо надмашило све земље које су дотле важиле као произвођачи шећера.

... у Њујоршком Музеју за науку и индустрију сваком посетиоцу поставља се питање: ко је човечанству учинио највећу услугу: Пастер, Едисон, Кири, Франклин, Бел, Гутенберг или Наполеон?

... Дубровчани су још у 15 веку имали тополивницу. Дубровачка тополивница спада у најстарије у

ситним песком и намаже нарочитим уљем који се добија из Индије. Трљање песком и уљем траје све дотле док слонава кожа не постане светла и мека и не добије боју мишејеве длаке.

... име Балкан, које носе полуострво на коме се налази и наша земља, као и планински ланац који се пружа преко њега, турског је порекла и значи „ланац стрмих планина“.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

„Чаробне“ реченице

Дајемо вам неколико реченица које једнако гласе било да се читају с лева надесно или с десна налево.

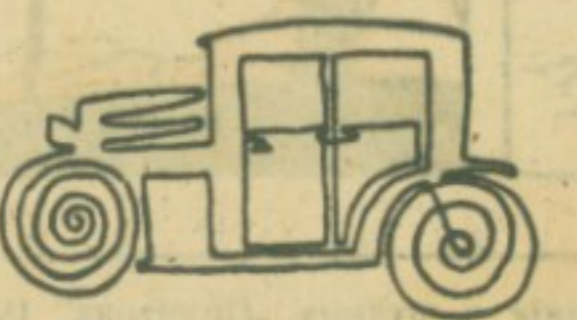
- 1) Ја ти читам, — и ти, мати, читај!
- 2) А скела је оно, еј, Алекса!
- 3) Иду људи.
- 4) У Риму умиру.
- 5) О, мати, да си сад и тамо.
- 6) Они пију уји пиво.
- 7) Око сиво, високо.
- 8) А вуј ово кува.
- 9) И Ружа жури.
- 10) Но, а крај јарка он.

- 11) И чудо, Ано, оно она олуци.
- 12) Морам сићи с Маром.
- 13) Ово Рада даров'о.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ
Од стрелице, без престанка, водите те црта танка, све док рода не прохода.

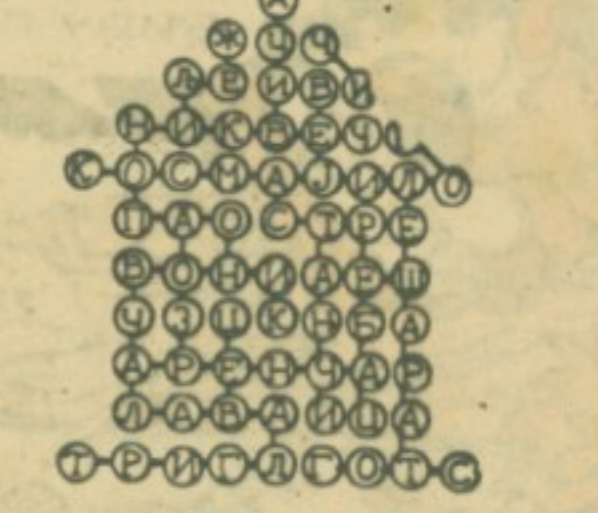

Ево како, врло лако до аута дође свако. Ко од предњег точка почне, ето њему справе моћне.

ТАЈАНСТВЕНИ КРУЖИЦИ

У овим кружичима крију се имена деветнаест наших планина. Нађите их, а после проверите да нисте, можда, негде погрешили.

(Решење: Космај, Копаоник, Стрешер, Јастребан, Шапа, Тара, Авала, Триглав, Врњача, Озрен, Пер, Попице, Мајевница, Голубац, Голеш, Желин, Чигота, Стара, Чичевица).

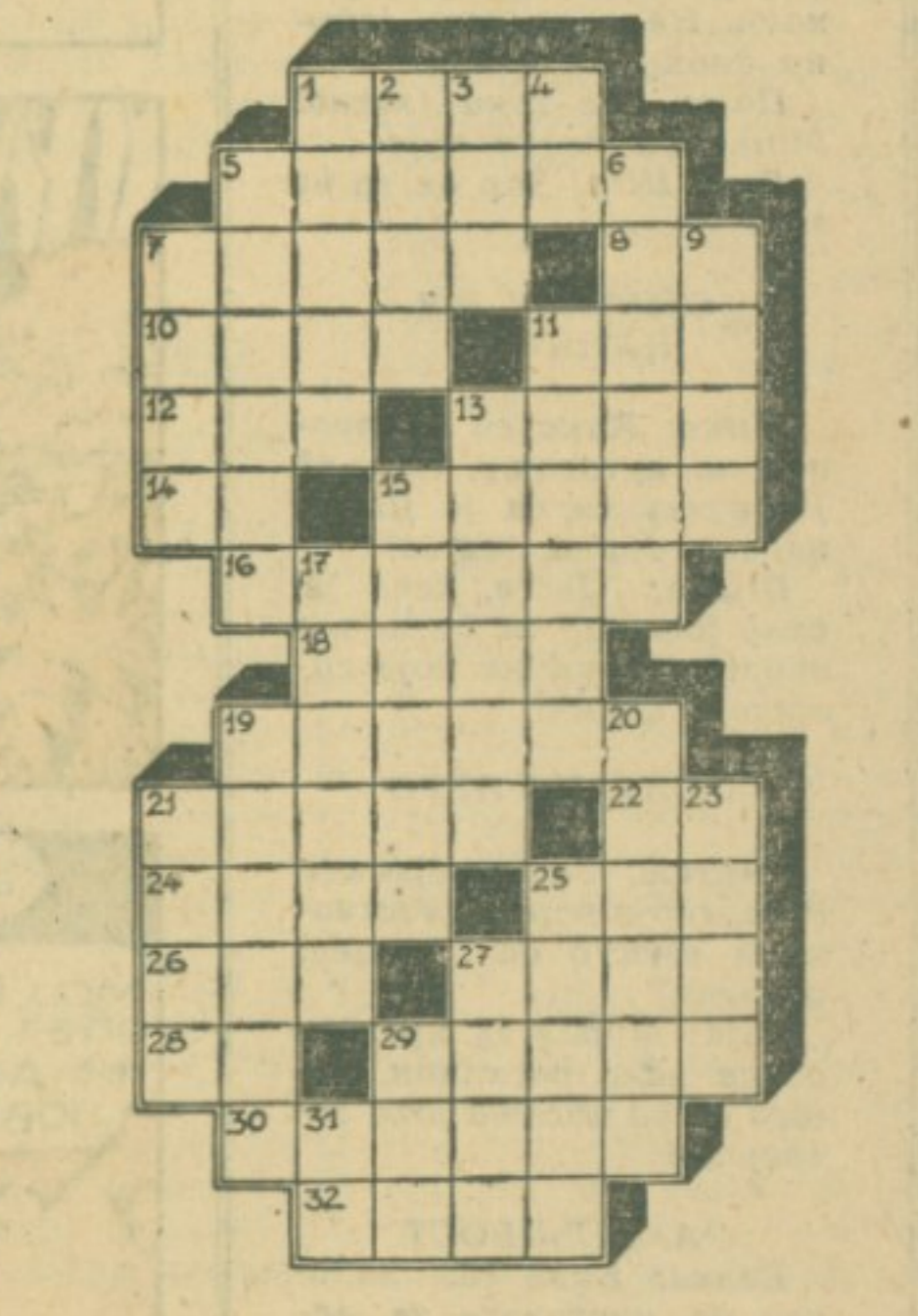
ЧУДНОВАТА СЛИКА

То је бравар мајстор Лука створио га вешта рука од ексера и од кука.

Водоравно: 1) назив за тешког физичког радника у Кини; 5) свечана поворка; 7) животинска кожа са које није скинута длака; 8) слово латинице; 10) презиме шведског ботаничара из 18 века; 11) староседелац Француске; 12) месечна тарџаница у којој су се месечани једанаест година одупирали Спартанцима; 13) натријум-карбонат; 14) зачим; 15) место у Сањаку; 16) музички инструмент; 18) један родитељ; 19) оштар; 21) носачи (турц.); 22) мера за површину; 24) сићушна; 25) здраво (латински); 26) кантон у Швајцарској; 27) некадања држава у Азији; 28) јаванска мера за дужину; 29) кипови који представљају бојанства; 30) тужбалица код старих Римљана; 32) снага.

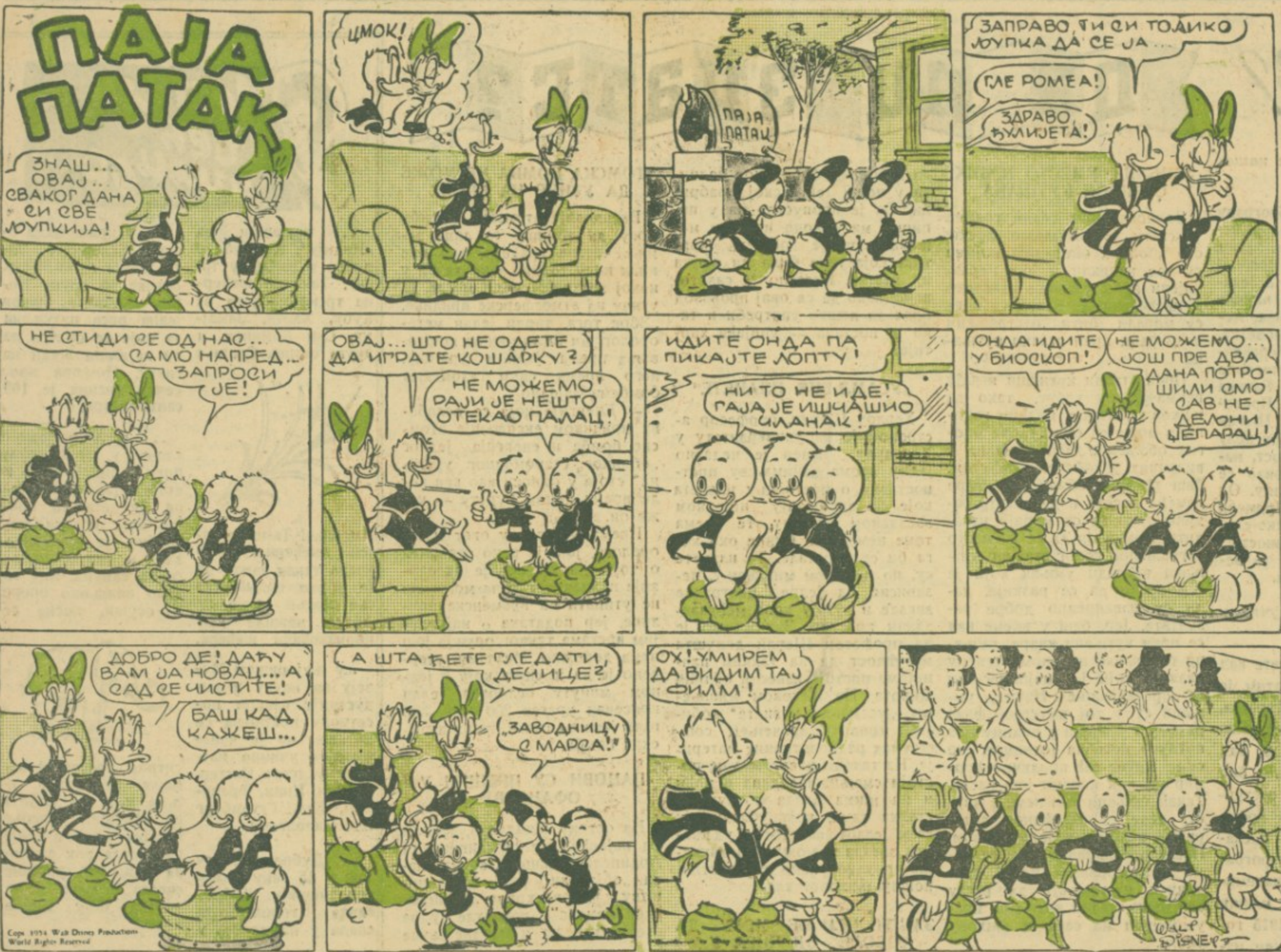
Усправно: 1) осуда; 2) судови за чување пепела умрлих; 3) име старог кинеског филозофа; 4) латинска заменица; 5) реч која означава радњу у реченици; 6) лука у Мароку; 7) место у Далмацији; 9) полет; 11) врста немачке азбуке; 13) висоравни за испашу стоке; 15) коровска биљка; 17) пословне просторије; 19) бадемова горчина; 20) врста папрати; 21) река у Азији; 23) шаховски израз; 25) украјина биљка; 27) високи римски чиновник; 29) остаци, други; 31) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) мува; 5) Горина; 7) Неда; 8) али; 10) омега; 12) ем; 13) лари; 15) ел; 17) Натал; 19) Лим; 21) рата; 22) Монако; 24) Тиса; 25) Алу; 27) атоли; 29) Ив; 30) ризма; 32) Иг; 34) метал; 35) нар; 38) тона; 39) Тамара; 41) Моха.

Усправно: 1) модел; 2) ураган; 3) ви; 4) Аца; 5) тем; 6) але; 7) Нобел; 9) имела; 11) араара; 14) Итака; 16) лимит; 18) атоми; 20) Мосор; 23) надим; 24) танин; 26) уфла; 28) иметак; 31) Атора; 33) гат; 35) Ана; 37) рам; 40) мо.

Рођи је
ОДГОВОР
шачан

ПРОЛЕГОМЕНА је: позвална песма епски састав епилог увод

БИВЕЛИ је: град драги камен стари арабљански еп турски војсковођа

КОНГЕСТИЈА је: стање крви у организму место у Грчкој збирка средњовековних прича врста буре у Јонском Мору

ОДГОВОР:

ПРОЛЕГОМЕНА је грчка реч и значи: оно што је унапред речено. Употребава се у смислу: предговор, увод већем делу, припрема за улажење у неку науку, припремна предавања, обично на универзитету. Тако се зове и једно дело филозофа Канта које служи као увод у његову „Критику чистог ума“.

БИВЕЛИ је алжирска лука на Средоземном Мору. Има око 21.000 становника.

КОНГЕСТИЈА је навала крви или сокова, препуњавање једног органа крвљу, подилажење крви.

Ква-Ква!
УРЕЂУЈЕ
Паја Пајак

ЗАР НЕ ЗНА ДА ЈЕ БЕЛАВ?

Гаја: Погледај, ујка-Пајо, оног човека пред нама. Нема ниједну једину влаку на глави.

Паја: Не тако гласно! Могао би да те чује.

Гаја: Шта! Зар он то не зна?

СМЕТАЈУ МУ ПЛАНИНЕ

Мики: Како си се провео на путовању, Шиљо? Налазиш ли да је Швајцарска дивна земља?

Шиља: Јесте, лепа је, само још кад не би имала онолике планине које су жавају видик!

УСИЈАНО ПЕРО

Учитељ: Зашто држиш, Рајо, своје перо у мастионици уместо да пишеш задатак?

Раја: Морам га пустити да се мало расхлади, пошто се од писања јако загрејало!

ЗАЈЕДЉИВОСТ

Белка: Била сам малочас до института за лепоту...

Пата: А он је био затворен, колико могу да видим.

